

I. TOEVAL BESTAAT NIET/ DE LIJNEN KOMEN SAMEN

1. Chaja Lipschitz

‘Chaja Lipschitz 2xbellen’. De deur ging vanzelf open en halverwege het voorportaal zag hij de statige trap naar de eerste etage. De deur van het appartement stond op een kier. Hij kon hem iets verder openduwen en ving een glimp op van een vrouw die aan het eind van de gang een kamer binnenging.

‘Ik kom eraan Meier. Je bent eerder dan ik had verwacht. Ga maar naar de zitkamer, eerste deur rechts. Ik ben er zo.’

Ze was goed van vertrouwen, ze kende hem niet, had hem nooit eerder gezien. Hij opende de deur en kwam binnen in een vertrek dat aan de straatzijde de volle breedte van de etage besloeg. Het was een zee van ruimte waarin het zonlicht, dat rijkelijk door de glas-in-lood bovenramen naar binnenviel, in duizend kleuren op de witte muren uiteenspatte. De voorstelling veranderde voortdurend door de wolken die ver weg aan de zon voorbijtrokken. Aan de wit gestucte muren hingen drie giga olieverfschilderijen, brede witte lijsten die abstracte voorstellingen kaderden, die hem uitdaagden om naar structuur en vorm op zoek te gaan. Hij ging zitten op de witleren bank en terwijl hij het eclectische interieur in zich opnam, dwaalden zijn gedachten af naar zijn vader die dit soort uiterlijke verfraaiing van het leven altijd overbodig vond. Dat was in wezen paradoxaal, want de kerken die hij bouwde werden ondanks hun robuustheid alom bewonderd en waren fraai om te zien. Voor hem waren het vooral ingewikkelde constructies van stenen, hout, staal en beton. Wat zijn principalen en hun architecten bedachten, bouwde

hij en telkens als hij met zijn mannen weer een ingewikkelde klus had geklaard, was hij zo trots als een kind met een zelfge-maakt zandkasteel. Anders dan zijn vader was Meier meer een estheticus. Hij koesterde wat mooi was, de innerlijke kracht van schoonheid, mooie vormen, kleuren, mooie klanken.

De droge klik van de kamerdeur kondigde de komst aan van zijn gastvrouw. Slank postuur, een casual pakje van spijkerstof, lange rok tot over de knie en een kort jakje met daaronder een rood T-shirt. Haar groenblauwe ogen schitterden, haar licht gebogen neus gaf een bijzonder accent aan de hoge kaaklijn. Zilvergrijze krullen dansten rond haar hoofd. Ze stak haar hand uit.

‘Sorry dat ik je even heb laten wachten. Fijn dat je er bent en leuk met je kennis te maken. Ik ben Chaja.’ Heel even trilden haar lippen.

‘Ik ben Meier, aangenaam, van het advertentietje in de Volkskrant. Ik ben blij dat u gereageerd heeft. Ik had de moed al bijna opgegeven.’

Ze stonden tegenover elkaar en hij wist niet goed wat hij verder moest zeggen, dus leek het hem het beste om direct met de deur in huis te vallen.

‘Ik heb kortgeleden het dagboek van mijn overleden moeder gevonden. Ze was Litouwse en ze heeft daarin opgeschreven wat ze tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft meegemaakt. Ik wil haar verhaal leren kennen, maar begrijp niets van het Hebreeuwse schrift en zoek iemand die het voor me wil vertalen.’

Ze leek hem te taxeren en dat gaf hem een ongemakkelijk gevoel. Ze voelde dat aan en probeerde hem op zijn gemak te stellen.

‘Zoiets had ik al ik begrepen. En om bij het begin te beginnen: jij vraagt je natuurlijk af waarom ik heb gereageerd. De technische verklaring ervan is simpel: mijn ouders waren Oost-Euro-

pese Joden en ze vonden het belangrijk om mij Hebreeuws en Jiddisch te leren.’

Hij begreep niet goed wat ze bedoelde met ‘technische verklaring’.

Was er nog een andere reden? Ze was nog niet uitgepraat.

‘Ik heb niet zelf jouw advertentie in de krant gezien, maar mijn dochter is zo lief geweest me erop te attenderen. Daardoor zijn er een paar weken voorbijgegaan.’

Dat klonk als een toevalstreffer. Haar dochter had zijn minuscule annonce in de krant gezien, ze attendeerde haar moeder erop en die had alsnog gereageerd. De spanning viel van hem af.

‘Ik ben blij met uw reactie. Ik ben nieuwsgierig naar wat mijn moeder in haar eigen woorden heeft opgeschreven. Tot nu toe weet ik niet meer dan wat de conservator van het Joods Historisch Museum daarover heeft gemeld.’

‘Je bedoelt Job Cahen, mijn oud-studiegenoot? Aardige man, ook al komt hij misschien een beetje nors over.’

Het was goed dat hij zich van verder commentaar op de reactie van meneer Cahen had onthouden en het leek hem verstandig het daarbij te laten.

‘Ik vind het een groot gemis dat mijn moeder me nooit zelf over haar leven heeft kunnen vertellen. Ze is jong overleden, toen ik nog geen drie was. Ik weet bijna niets over haar. Niet veel meer dan dat ze uit de hoofdstad van Litouwen kwam en dat haar ouders door de Nazi’s zijn vermoord, samen met bijna alle Joden in Vilnius. Mijn moeder is na de oorlog uiteindelijk in Nederland terechtgekomen en hier heeft ze mijn vader ontmoet. Ze trouwde met hem en amper negen maanden later lag ik in de wieg. Ze was tweeëntwintig toen ze mij kreeg en dat

betekende heel veel voor haar. Helaas duurde dat nieuwe geluk niet lang, want je hoort niet dood te gaan als je amper vijftwintig bent.’

Het was alsof Chaja zijn woorden opzoog. Ze volgde met haar ogen de beweging van zijn lippen, keek hem aan, hield zijn blik gevangen in de hare. Die aandacht maakte hem onzeker en om dat niet te laten zien, keek hij van haar weg.

‘Ik wist tot voor kort niets van een dagboek. Mijn vader heeft het er nooit over gehad. Toen ik het na zijn dood in de kluis vond, werd ik nieuwsgierig.’

Chaja bleef hem aankijken. Zijn verhaal maakte kennelijk iets bij haar los en toen ze terloops zijn hand vastpakte, voelde dat als de bezegeling van hun verbond.

‘Ik ga mijn best doen, je verdient antwoorden op je vragen. Door jou te helpen, help ik misschien ook mezelf.’

Dat klonk opnieuw erg cryptisch. Het was logisch dat zij een eigen verhaal had en misschien had hij direct moeten vragen wat ze bedoelde. Hij deed het niet. Hij was blij dat hij iemand gevonden had die hem wilde helpen...